
purgatórium IV.

PINTÉR LAJOS

Negyedik elbeszélés,

amelynek java részét Böller Géza kényszerzubbonyban tölti, miközben kinyilvánítja mélységes emberbaráti megértését és szeretetét, felmutatva az önfeláldozás párját ritkító példáját

Böller Géza harmincéves számfejtő, az E-osztály 159-es „garzonjának” újdonsült lakója hajnali háromkor tehát ott állt cellája közepén, és a mosdó fölötti törhetetlen fémtükörben felemás gondolatok között gusztagatta kényszerzubbonyba burkolt felsőtestét. Akárcsak egy kazacsokot járó kozák, mondaná a galambősz októbrista, ha most, ebben az öltözékében láthatná — ez a gondolat villant át Böller Géza agyán. Ám a következő másodpercben sötétség támadt, egyidejűleg kattant a villanykapcsoló, majd kulcs nyikordult a 159-es ajtajában. Böller Géza még egy másodpercig nem akarta elhinni a tényállást, akkor meghallotta Ottó ápoló tornacipőjének távolodó süppedezését, és egy szempillantás alatt, világosabban, mint eddig élete során bármikor, átlátta abszurd helyzetét. Ki akarta tátani a száját, belekiáltandó a süket nagy éjszakába, hogy oldják el köteleiket, ő nem bolond, nem örült; ő egy vígjátékba illő tévedés áldozata, egy profán félreértésé, hiszen az ügyeletes orvos őhozzá intézte azokat a végzetes szavakat, hogy „lekötni, lekötni!!!”, arra értve, hogy szedje össze csapongó gondolatait és kösse le valamivel, akkor majd békén álomba tud szenderülni, ám ez a félkegyelmű ápoló a „lekötni!!!” utasítást magára vette, és Böller Géza testére alkalmazta; a gondolatai helyett félreértésből most ő van lekötve — ezt akarta belekiáltani a vak éjszakába, ehhez tátotta volna a száját, amikor észrevette, hogy az már tátva van, és nem képes összecsukni, nem képes mozgatni, sőt, holmi erőtlen kígyósziszegésen kívül semmiféle hangot nem képes rajta kiejteni.

Megjegyzendő, hogy az ápoló lelkiismeretes munkát végzett: nemcsak hogy szabályosan zubbonyba kötözte Böller Gézát, hanem a száját is felpeckelte egy gumiékkal.

Böller Géza ekkor a zárt ajtón kezdett dörömbölni előbb a vállával, majd a térdével, végül, egy hátraarcot vágva, a papucs sarkával, s amikor a folyosón, néhány méterre tőle felhangzott a poéta rekedtes hangja: „Nyughasson, kolléga!”, szisszenés nélkül beletörődött sorsába, hanyatt vágta magát a finom rugózatú matracon, és megadóan várta a felszabadító reggelt.

Normális körülmények között az E-osztály mindennapja hajnali öt-kor kezdődik, méghozzá azzal, hogy az ügyeletes ápoló sorra felveri az injekciósokat, felsorakoztatja őket a rendelő ajtaja előtt, és előbb a férfiak, majd a nők vastaghúsába sorra befecskendezi a többnyire Aneurin és Bedoxin tartalmú keveréket. A férfiak elsőbbsége itt kissé paradox módon udvariasság a nőkkel szemben: a gáláns férfinépség részint időt ad a gyengébb nemnek a sebtében végezhető, ám mégis nélkülözhetetlen reggeli toaletthez, részint — nehéz szívvel bár —, de az illetendő férfinak dolgavégeztével eloldalog a nyitott ajtajú rendelő közeléből arra a negyedórára, amely alatt a nők hajtják hátsó fertályukat a tű alá. Eloldalognak onnan, bár lehetőleg nem túl messzire; a hallótávolságon mindenesetre belül maradnak, mert az injekcióadagolás fájdalmas és gépies aktusát Ottó ápoló a maga zamatos kísérőszövegével olyan élvezetessé tudja tenni, hogy az injekciókúrán túlesett ápoltak egy része direkt felköltteti magát hajnali ötkor, csakhogy el ne mulassza Ottó nagymonológjait. A nyers modorú, de közvetlen ápoló ugyanis olyan elmélyülten és disztinkváltan ecseteli az emberi s külön a férfi és női ülep milyenségeit, hogy a hallgatónak az a határozott érzése támad: ha ez az Ottó történetesen a belügyi szolgálat személyi nyilvántartó osztályának főfeje lenne, a fényképes személyazonossági igazolványokban nem az egyedek arcát, hanem a fenékét ábrázoló fényképek szerepelnének, a kartotékban pedig ujjlenyomat helyet az alsó fertály lenyomata. Ottó konkrét fenékismeretei olyannyira kiterjedtek, hogy a mindenkori betegállomány minden egyedéről tudja, páros vagy páratlan napokon kapja-e bal felébe az injekciót, továbbá kinek hogyan húzódnak a vér-edényei, izomrostjai és idegszájai a testnek eme — szerinte — legfontosabb részében. Ha kedve és ideje engedi, olykor jellemrajzot fest, sőt jövődőt jósol egy-egy hátsó domborulatból; — az ápoltak ezt a tudományát tatológianak nevezik. Ilyen ünnepi hajnalokon a szeánsz híre pillanatok alatt végigfut az osztály mindhárom folyosóján s a néhány letargikus és frissen hozott ápoló kivételével a teljes létszám ott szorong a rendelői spanyolfal körül.

Ezek azonban, hangsúlyozzuk, kivételes alkalmak. Normális körülmények között reggel ötkor még csak az injekciósok vannak talpon, akik közül azután csak elvétve fekszik vissza valaki. Néhányan önkéntes reggeli tornára az udvarra vonulnak, mások szaporán cigarettázva csoszognak a folyosókon, két-három tapintatlan kintornás éktelen táskaradiózásba kezd, míg a legtöbben sietnek a Caffé-bárba, ahol a víz sistergése és a kávé gőzölgése mellett, olyan lármát csapnak, hogy óhatatlanul felverik az állomány még alvó részét; ezek aztán morcosan méltatlanokodnak az együttélés alapvető normáinak tiszteletben nem tartása miatt, majd sorsukba belenyugodva, csatlakoznak a többiekhez, megkávéznak,

s megkezdődik a reggeli toalett, a borotválkozás, a zuhanyozás, azután füttyszóra mindenki csörtet vissza az ágyához, miközben az atlétatermetű Iván, akit annak idején közfelkiáltással beszerzővé léptettek elő, szatyrokkal és noteszal végigjárja a szobákat, ágytól ágyig feljegyzi a kantinban és trafikban vásárlandó szörpök, vizek, szalámik, déligyümölcsök, tisztálkodószerek, cigaretták, újságok mennyiségét és márkáját, továbbá beinkasszálja a rávalót. A selyempizsamás öregúr számára és számlájára minden reggel kérdés nélkül bejegyzi a két doboz Drína mellé az egy doboz Drávát, ami a szőrös mellű fiatalember pausálsbére, amiért rendbe teszi az öregúr ágyát és holmiját, kitisztítja a papucsát, kimossa a zokniját, zsebkendőjét s két-három naponként kivasalja a pizsamáját. Iván a mindennapos beszerzést osztatlan közmegelégedésre végzi, tapintatát és memóriáját különösen méltányolják a hosszabb sztázzsal rendelkező nőápoltak, akik a bevásárlás után elismerő szemhunyorítással jelzik, hogy helyes: Ivánka ezúttal is pontosan eltalálta, mikortól van szükségük megint OB-tamponjaikra.

Normális körülmények között a konyhalány ekkorra már megterített, és reggeléhez invitálja az ápoltakat, miközben befut a komplett délelőtti munkaidős személyzet, az emberek pedig szobáikban visszavonulva bevárják a reggeli terápiát, lázmérést, majd a kis- és nagyvizitet, melyek lezajlása után ki-ki megkezdí szokásos délelőtti szabad tevékenységét.

Ám ez a reggel nem volt normálisnak mondható, már annyiban, hogy az első, ötórai ébresztő időpontjában Böller Géza újból dörömbölni kezdett zárkája ajtaján, aminek az lett az eredménye, hogy a szokásos hajnali csődület színhelye a rendelő elől áttevődött a 159-es „garzon” elé. A társaság vegyes előjelű kommentárokkal vette tudomásul a hasmenéses újdondász mozgásszabadságának korlátozását. A férfifolyosóról nyíló szobák lakói csaknem egyöntetű intenzitással gyűlöltek Böller Gézától attól a perctől kezdve, hogy minden észpű számítást keresztülhúzva éppen a fiú orozta el előlük a tegnap felszabadult „garzont”. Gyűlöletük a fordulat láttán kajánsággá enyhült. — Nem megmondtam! — döngette fehér szörzetű, horpadt mellét a galambösz októbrista —, ezt a fickót a mi érdekünkben különítették el. Annak idején, valahol Szmolenszk környékén . . . — kezdte példázatát, de ennél tovább nem is jutott, mert a női részleg meg a polgári „garzonosok” egyöntetűen védelmükbe vették Böller Gézát. Védelmükbe vették olyan értelemben, hogy sajnálkozásuknak és részvétüknek kórusban adtak kifejezést, ami ebben a helyzetben az ésszerű emberi összefogásnak a maximumát jelentette. Hiszen az esetleges szabadítási kísérlet már anarchiába csapott volna át, ami ugyancsak távol állott ettől a jól egyberázódott kollektívától, s bár női ajkáról itt-ott elhangzottak ilyesféle kijelentések: „Hiszen olyan jámbor szegénykém . . . Hiszen a légynek sem ártott . . . Hiszen nem csinált ez semmit, meghallottuk volna, fönm voltunk egész éjjel . . .” — e méltatlankodások beleolvadtak a felsőbb hatalom intézkedéseinek fenntartás nélküli elfogadásába. Hiszen ez a kollektíva jól tudta, hogy összkomfortos egzisztenciáját a felsőbb hatóságoknak köszönheti, és hogy saját autonómiáját egyes-egyedül a felsőbb hatóságok rendelkezéseinek fesztáván belül valósíthatja meg. És ez a viszonylag korlátozt önrendelkezés a megkötözött és bezárt kollégájuk s az önmaguk helyzete spon-tán összehasonlításával sokak szemében egyenesen óriásira nőtte.

Az atlétatermetű Iván, aki szatyraival és noteszával csodálkozva járta

végig a női szárny üres szobáit, a „garzonok” folyosójára érve egyetlen pillantással felmérte a helyzetet, és futott a rendelőbe magyarázatért a történetekre. Ottó egykedvűen közölte, hogy az újonc az éjjel dühöngött, mire ő a klinika-ügyeletes utasítására megzabolázta. Iván elképedve kifejtette, hogy tudomása szerint a fiú idült hasmenéses, feltehetőleg idegalapon, egyébként kutya baja. E szavakra Ottó felkapta a fejét, fürgén előkotorta Böller Géza dossziéját, majd felpattant, megragadta a 159-es kulcsát és Iván karját, rohant a csődület színhelyére, szokatlan eréllyel oszlást parancsolt, s még mindig szorítva Iván karját, benyitott Böller Géza szobájába.

— Lecsillapodtál, tatulek? — állt meg a sápadt fiú előtt.

Böller Géza igenlően bólintott.

— Nem fogsz többet randalírozni?

Böller Géza tagadóan megrázta a fejét.

Az ápoló erre a fiúhoz lépett, és kiemelte állkapcsai közül a gumiéket.

Böller Géza úgy érezte, egyszeriben visszakapta szabadságát. Szóra nyithatja a száját, beszélhet, magyarázkozhat, kérdezhet, választ követelhet, márpedig akinek mindez megadatott, szabad embernek tudhatja magát. Szólásra nyitotta a száját, ám hirtelen megrémült a lehetőségétől, hogy akaratlanul is olyasmit találhat mondani, amit félreérthetnek s amiért újból elvehetik szólásszabadságát. Egy dobásom van, gondolta Böller Géza, egyetlen egy dobásom, azt nem szabad elvéteni.

— Testvérem — mondta szeretetreméltóan Ottóra emelve szemét. — Én megérttem a félreértést és csöppet sem hibáztatom önt, sőt, nem is haragudtam önre, tehát az első percben megbocsátottam önnek, és...

Az ápoló cinkos pillantással meredt Ivánra, majd egy félreérthető mozdulatot tett, mire Böller Géza sürgősen azt mondta:

— És... és vizelni szeretnék...

Az ápoló erre olyan „na mit mondtam, tisztára dilis, csakhogy néha csendes, néha meg dühöngő...” arckifejezéssel megint Ivánhoz fordult.

— Pisiltesd meg a fiút.

Böller Géza elképedt.

— Megbocsásson, talán ha megengedné... nem szeretnék az emberi jogok deklarációjára hivatkozni, azt hiszem, anélkül is világos, hogy alapvető emberi jogom, hogy a saját privát fiziológiai szükségletemet saját kezűleg...

— Pofa be! — mordult az ápoló, miközben Iván a spanyolfal mögötti vécékagylóhoz vezette Böller Gézát, eloldotta pizsamanadrágját, és rutinosan asszisztált a művelethez. — Ne félj, minden rendbejön — súgta a fiú fülébe.

Az ápoló bedugta a fejét a spanyolfal mögé.

— Van még szükséged valamire?

— Kérem szépen, beszélni akarok az orvossal.

— Ő is veled! A viziten majd találkoztok! Addig is légy csendben, különben... — és felmutatta a gumiéket.

— Csendben leszek, kérem — mondta Böller Géza, és többszörösen megkönnyebbült.

Az ápoló eltávozott, a gumiéket magával vitte, s az ajtót sem zárta be. Iván még néhány bátorító szót intézett Böller Gézához, majd a folyosó fordulatában beérte az ápolót.

— Ide figyelj, én mégis azt hiszem, hogy itt szörnyű félreértés lesz.

— Jobban akarod tudni, mint én?!

— Hát ami azt illeti... egész nap együtt voltam a fiúval... Csak miattad mondom... Mit szól a docens, ha esetleg...

Az ápoló flegmán mondta:

— Miattam ne fájdd a szíved, pajtás. Különben az éjjeli orvos rendelkezett. Ha nem hiszed...

Már a rendelőben voltak, Ottó ápoló magabiztosan felnyitotta az ügyeleti naplót.

— Ide nézz!

Odanézett ő is, és kialvatlan szeme körül a karikák egyre sűrűbben gyűrűztek. Az éjjeli ügyeletes orvos kezeirását messziről megismerte, ám a bejegyzés tartalma közelről sem akart a fejébe menni. A bejegyzés azt rögzítette, hogy az éjszaka folyamán az E-osztály létszáma egy férfinemű alkoholistával gyarapodott, ez a körülmény megbolygatta az osztály éjjeli nyugalmát, amikor 02 óra 50 perckor végigjárta az osztályt, több szobából még zajongás hallatszott, a 159-esben pedig éget a villany, és az ápoló arra panaszkodott, hogy képtelen elaludni; gyógyszer helyett, a legújabb rendelkezések értelmében, néhány barátságos szóval visszaállította az osztály éjszakai nyugalmát.

Ottó ápoló a fejéhez kapott, Iván ápoló röhögött:

— Hallucinálsz, pajtás! Kár, hogy nincs egy szabad garzon. De hogy lásd, kívül van dolgod, én átengedem neked az ágyamat.

— Buzeráld az öreganyádat! — horkant az ápoló. Hirtelen jött lelkiismeret-furdalással benyúlt az ágy alá, előkotorta a két üres vinyakos-üvegcsét, betekerte, s a szemetes kannába dobta őket.

— Nyakig vagyunk a szarban — mondta velősen.

Iván nevetett. Azon nevetett, hogy meddig lennének, ha ezt a hasmenéses fiút megkötözött állapotban újra előveszi a baja. Meg is mondta Ottónak, hogy min nevet. Ottó elszántan rendelkezett.

— Azonnal oldozd el.

Iván nem mozdult.

— Hogyisne — mondta. — Még azt hinné, hogy a fogdmegetek vagyok. Én nem játszom el a reputációmát a kollégák előtt.

Ottónak lett volna egy-két szava Iván reputációjáról; nem arról, amit már hónapok óta élvezett az osztályon, hanem most hirtelen maga előtt látta azt a mocsokban fetrengő Ivánt, akit négy hónappal ezelőtt cafatként leejtettek eléje itt, ennek a rendelőnek a küszöbén. Le kellene fényképezni őket, a leggyalázatosabb helyzetekben kellene őket megörökíteni, nem is fényképre, mozgó filmre venni, és naponta háromszor lepergetni nekik, ez lenne az igazi terápia, lovagolt most kedvenc elméletén, amelyet oly sokszor kifejtett, s amelyet a professzor helyében ő nyomban meg is honosítana. De most elszántan elkergette magától a képzelgéseket; a falóra háromnegyedet ütött, s ez ráébresztette Ottót, hogy cselekednie kell, mert percekben belül el kell számolnia a 159-es ápolójával.

— Akkor megyek magam! — pattant fel; Iván most eléje állt.

— Most már hiába oldozod el. Az egész osztály látta.

Ezen Ottó is megtorpant.

— Hát jelentem a valót. Dühögött, megkötöztem; lecsillapodott, feloldoztam.

— Ki látta, hogy dühöngött? Ű firtatta Iván, olyan hangon, hogy az ápoló nem tudhatta: segíteni akar-e rajta, vagy ellenkezőleg: csupán hergeli.

— Ki látta, ki látta! Hát én láttam!

— És az osztály?

— Az osztály fogja be a száját. Az osztálynak hajnali háromkor az a dolga, hogy aludjon. Nekem meg, hajnali háromkor az a dolgom, hogy ébren legyek és lecsillapítsam a dühöngőket.

— A fiú maga fog tiltakozni. Ahogy én ismerem...

Ottó ziláltan forgatta Böller Géza dossziéját.

— Ez a hülye nyilvántartás! — dühöngött. — Legalább bejegyeznék, ki fia, borja a beteg... Kik a szülei... a rokonai... miféle iskolája van... milyen a természete... De nem! Csak hülye név, lakcím, kartonszám, könyvecskeszám, szobaszám..

Hirtelen határozott.

— Gyere, beszélünk vele!

Böller Géza érthető fenntartással fogadta őket, s azután már maga sem értette, mi történik itt. Ez a közvetlenség, de mégis durvának, sőt, brutálisnak mutakozó ápoló most szépen lekuporodik melléje, bemutatkozik (holott ő a kezét sem nyújthatja viszont), elmondja magáról, hogy három kislány atyja és egyedüli kereső a családban, ha ugyan keresztnek lehet nevezni azt a nyomvadt ápolói éhbért, amiért itt elpredálja nappalait és éjszakáit... emberi könyörületességről, irgalmasságról beszél... felidézi Böller Géza iménti szavait, melyek szerint megérti őt, s megbocsát neki, sőt, percig sem haragudott rá; erre apellál most ez a kétségbeesett ápoló, és Böller Géza szorongató bizsergést érez a szíve tájékán.

— Mít tehetek magáért?

Az ápoló felemelkedik guggoló helyzetéből, Böller Géza mellé ül, átfogja a vállát. — Köszönöm — rebegi — köszönöm. Tudtam, hogy számíthatok magára. Hiszen maga is tudja, az ügyeletes orvos határozott hangon ismételte: lekötni, lekötni... Ugye megért engem, én először láttam magát, a kartonjával sem volt még módomban megismerkedni... az utasítást szó szerint vettem... innen a fájdalmas tévedés, amely engem olyan vészes helyzetbe sodorhat, amelyből csak a maga megértő...

— Mít tehetek önért? — ismételte Böller Géza a legőszintébb tettekkészséggel.

Ottó megkönnyebbülten sóhajtott.

— Ha valóban megértene... ha hagyná magát még egy kis időre így... ebben a furcsa ingben... ha pusztán rábólintana, hogy az éjjel dühöngött... magának ez mibe sem kerül... és én kezeskedem... hiszen bánásmód és bánásmód között különbség van. Nos, én kezeskedem, hogy...

— Értem — mondta Böller Géza. — Sőt, azt hiszem, nem is lesz nehéz. Bár meglehet, hogy az én szavaimnak nem adnak teljes hitelt, hiszen egy zárt intézeti ápoló önmagával szemben sohasem lehet eléggé objektív... De tanúnak talán felkérhetnénk a jobb oldali szomszéd urat, aki nyilván hallotta, hogy dühöngtem az éjjel, mert erélyesen felszólított, hogy nyughassak...

— Köszönöm! — rebegte Ottó. — Ami pedig a...

Ám Böller Géza most már nem tartott tőle, hogy visszakerül állkapcsai közé ez a förtelmes gumipecek; a lelke szárnyalni kezdett, végre, gondolta, olyasvalamit tehetek, amiben korházlátogatásaim során oly nagy örömet leltem, s amitől, magam is kórházba kerülve, meg vagyok fosztva... S Böller Géza emelt hangon szónokolt:

— Ami pedig a bánásmódot illeti, van egy kikötésem. Az ápoló úrral szembeni megértő magatartásomat emberbaráti kötelezettségemnek érzem, ám ezt a jelentéktelen gesztust nagyban csorbítaná, ha igényt tartanék bármiféle megkülönböztetett bánásmódra. Egyszóval, követelem, hogy bizonytalan idejű itt-tartózkodásom alatt velem szemben az előírással bánásmódot alkalmazzon. Ez esetben hajlandó vagyok...

Otto ápoló biztosította őt, hogy éppoly szigorú s egyben éppoly elnéző lesz vele, mint a többi ápolttal, ő ismételten biztosította az ápolót, hogy a feje se fájjon, hiszen ő a teljes igazságot fogja vallani, amikor beismeri majd, hogy az éj folyamán valóban dühöngött.

Böller Géza csaknem könnyes szemmel vált el a két fiatalembertől. Két barát is egycsapásra! — gondolta, s még azt is: néhány napja van csak itt, ám máris megállapíthatja, mennyivel különb környezet ez attól, amelyben eddigi élete folyamán vegetálni volt kénytelen.

Kisvártatva bejött a konyhalány, tálcán hozta a reggelit, és gyengéden megejtette Böller Gézát. Böller Gézában hirtelen felderengett édesanyja elhalványuló emléke, és szófogadó, engedelmes csecsemőnek érezte magát, aki nem sír és nem okoz fölösleges gondot a környezetének, és ha netán mégis becsinál, arról igazán nem tehet.

Amint azonban a konyhalány eltávozott, Böller Géza újra visszazökent valós helyzetébe, s azon törte a fejét, milyen indítékokat találjon ki az elmúlt éjszakai dühöngésére. Rámjött a tombolhatnék?... a szabadságvágy?... a nemi gerjedelem?... Ez az!, gondolta az első pillanatban. Nem, csak ezt ne! — gondolta a következőben. Rájött, hogy önös indítékokból gondolt a nemi gerjedelemre. Rájött, hogy a női ebédlő-társaság részéről elhangzott s férfiúi mivoltát kétségbe vonó kijelentés tudat alatt mégis sebet ejtett a lelkén, ezt akarta kompenzálni ezzel a nemi gerjedelemmel. De hiszen, fűzte tovább gondolatait, hiszen az félreértés volt, voltaképpen csak azt kérdezték tőle, hogy a női ebédlőhöz tartozik-e, ezt értette ő félre, márpedig félreértett vádat szükségtelen cáfolni. Annál is inkább, gondolta tovább, mert ez a kitalált gerjedelem az illetékes orvosban azt a benyomást keltheti, mintha ő, Böller Géza, nemi túlfűtöttségben szenvedne, holott az igazság éppen ennek az ellenkezője, vagyis hogy a nemiségnek csöppet sem tulajdonít nagyobb jelentőséget, mint azt ez a semmiség megérdemli.

S emiatt Böller Géza eként szövögette gondolatait, a Caffé-bárnak nevezett társalgóban, a személyzetre való tekintettel érthetően halkra fogott társalgás éppen akörül csopongott, hogy a furcsa 159-es alighanem homokos. Rőt szakáll, aki eléggé el nem ítéhető módon a 159-es kémlelőnyílásán kileste, amint Iván az ápoló utasítására illemhelyre vezeti a fiatalembert, most csámcsogva adta le, hogy Böller Géza milyen kéjesen élvezte, amint Iván pisilteni, s alighanem emiatt helyezték el a hatágyas férfiszobából, amit még a galambősz októbri stábilist is elképzelhetőnek tartott. A Lorelei-hajú tanítónő lesütötte a szemét, ám a tífuszfrizurás, frottírköpenyes nő hangosan felkacagott:

— Panaszt fogok tenni! Ez nem járja! Közénk eresztenek néhány férfit, aztán azokról is kiderül, hogy nők! Csupa eunuch!

— Tudvalevő, hogy a legtöbb homokos az intellektüelek közül való — lökte meg a kioperált orrsövényű férfi jó adag malíciával a hangjában a bobby-dollos nőt, aki az éjjel, az új ápolt fürdetésekor félreérthetetlen tanújelét adta az intellektüelek iránti rajongásának.

A rekedtes hangú nőápoló, aki a saját titkos bevallása szerint nem is beteg, hanem beépített megfigyelő, minden bizonytal teljese beleélte magát önmagának kiszabott szerepébe, mert csillogó szemekkel kiosont a Caffé-bárból, és rohant a főnővérhez jelenteni, hogy megbízható értesülési szerint a 159-es fiatalember buzeráns.

Nem sokkal később a főnővér benyitott Böller Géza szobájába, végigvezette őt a folyosókon, és betessékelt a Pszichiáter feliratú helyiségbe. A szoba minden tekintetben elütött az osztály többi, Böller Géza számára már ismert helyiségétől. A rideg fehér és halványkék színek helyett itt kellemes pasztellszínek uralkodtak: a tompa fényű bútordarabok barnáját buján tekergő délszaki növények haragos olajzöldje szaggatta meg, s a nagy tölgyasztal túlsó felén ülő férfi fehér arcával és fehér öltözékével kirívóan elütött ettől a környezetétől.

— Foglaljon helyet — mondta a férfi Böller Gézának, aki engedelmesen leült. — Hogy érzi magát?

— Köszönöm, jól. Most már jól — mondta Böller Géza.

— Örvedetes. De... hogy érti ezt, hogy *most már jól*?

— Tudniillik, az éjjel nem éreztem magam jól... Dühöngtem is egy kicsit...

— Dühöngött? — hökkent meg a fehér arcú férfi, és elképedt pillanást váltott a főnővérrel.

— Magam is furcsának találtam — mondta Böller Géza, mert megérezte, hogy az ápoló iránti önfeláldozásában nem eshet át a ló túlsó felére, már tudniillik azért mégsem szerette volna, ha tartósítják ezt a befűzöttségi állapotot. — Tetszik tudni, rendszerint igen béketűrő természet vagyok. Talán ez a hirtelen környezetváltozás... ez a váratlan székrekedésem... magam sem tudom... Mindenesetre fájlalom, hogy munkát okoztam az éjjeli ápolónak és megzavartam a szomszédok nyugalalmát. Felelősségem teljes tudatában ígérem, hogy ilyesmi többé nem fordul elő.

A fehér arcú férfi egy örökírónak nevezett vegyi iront forgatott hüvelyk- és mutatóujja között. Hirtelen azt kérdezte.

— Mennyi nyolcszor hét?

— Kérem — hebegte Böller Géza meglepetten. — Én civilben számfejtő vagyok...

— Nagyon helyes. Narancs.

— Tessék?

— Mondom: narancs. Maga pedig legyen szíves és vágja rá hirtelen, ami erről az eszébe jut.

Böller Géza elmosolyodott.

— Meglehet, hogy furcsának találja a doktor úr. De a narancsról nekem a sebészet jut az eszembe.

— Ott feküdt?

— Kérem?

— A sebészetten feküdt?

- Nem, a belgyógyászaton.
- Furcsa.
- Igen.
- Tehát a narancsról mindig és minden körülmények között a sebé-
szet jut az eszébe?
- Azt hiszem, ez természetes is. Részint a narancs az a betegnek való
déligyümölcs, ami az év minden szakában kapható, részint pedig, mivel
azelőtt bizonyos ideig magam is szenvedélyes kórházlátogató voltam...
Afféle modern irgalmas szamaritánus...
- Tehát vonzalmat érez a kórházhoz?
- Határozottan, doktor úr!
- Persze, csakis mint látogató.
- Nem állíthatnám teljes bizonyossággal. Sőt, ha jobban belegondo-
lok, ez a környezet számomra éppen olyan jól megfelel, számomra épp-
oly kényelmes melegágy... — hasonlatot keresett, s megtalálta a szoba
déli-szaki növényzetében. — Igen, mondhatnám, olyan melegágy számom-
ra, mint ezeknek az eredeti környezetükből kiszakított dísznövényeknek
a doktor úr szobája.
- Furcsa — szaladt ki a szó a fehér arcú száján, s bár nyilvánvalóan
nem Böller Gézának szólt, hősünk mindazonáltal megkapaszkodott
benné.
- Igen, megengedem, hogy kissé furcsa. Mégis megkockáztatok egy
kijelentést: érzetem szerint ez a környezet eszményien alkalmas arra,
hogy az ember... igen, ez a helyes kifejezés: hogy az ember megvaló-
sítsa önmagát.
- Ön nőtlen — forgatta a fehér arcú férfi a hosszú asztallapon heverő
dossziét.
- Teljes mértékben, doktor úr.
- Nos, a következő kérdésre nem kötelező válaszolnia... mégis, az
ön érdekét szolgálná az egyenes válasz... Amennyiben a főnövér jelen-
léte feszélyezné...
- Böller Géza egy oldalpillantással végigmérte a trabális Madámot, egy
pillanatra eszébe jutott az asszony tegnap déli szabados magatartása és
szemérmetlen kijelentése; ez nem fog pirulni, gondolta, s merészen szem-
benézett a fehér arcú férfival.
- Értem, mire céloz... Tetszik tudni, pusztán kedvtelésből olykor
gondolatolvasással is foglalkozom... Nos, ami a nemi életemet illeti,
a helyzet az, hogy négy évvel ezelőtt szabálycsan elveszítettem a szü-
zességemet, bár a nőekkel és általában a nemiséggel szemben bizonyos
fenntartással viseltetek, amiről nem óhajtok bővebben szólni...
- Pillanat — s a fehér arcú férfi jegyzetelni kezdett. — Azt mondja,
gondolatolvasással is foglalkozik?
- Szóra sem érdemes, doktor úr... Talán nem is helyesen neveztem
meg... inkább afféle következtetésről van szó, ami abban manifesztá-
lódik...
- Nos, nos?
- Imádom a folytatásos regényeket.
- A fehér arcú férfi leejtette az ironját.
- Imádja a folytatásos regényeket...
- Úgy van. Természetesen a napilapokban megjelenő folytatásos re-
gényekre gondolok. Ámbár a könyv formájú regényeket éppúgy minő-

síthetjük folytatásos regénnyé, feltéve, ha megvan hozzá a kellő akarat-erőnk, hogy bizonyos számú oldal elolvasása után abbahagyjuk...

— Folytassa, kérem.

— Attól tartok, untatom a doktor urat.

— Dehogyan, dehogyan. Folytassa, kérem.

— Tetszik tudni, a folytatásos regény annyiban készíti az embert gondolatolvasásra, hogy az ember egy-egy folytatás után kénytelen egy teljes napot várni az újabb fejleményekre. Nos, én ezt az időt nem töltöm tétlenül.

— Hanem?

— Az író gondolatmenetéből, a szereplők jelleméből, a környezeti összehatásokból megkísérlem előre kigondolni a következő folytatást... Sok örömet, még több gyötrelmet okozó passzió ez... Mindenesetre rop-pant izgalmas... próbálja meg a doktor úr.

A fehér arcú férfi olyan kifejezést öltött, hogy Böller Géza süks- gesnek tartotta hozzátenni:

— Megbocsásson.

— Kérem, kérem. Egyébként boldogtalannak érzi magát?

— Szó sincs róla!

— Tehát boldognak.

— Az nem olyan egyszerű, doktor úr. Legalábbis az én esetemben nem. Meggyőződésem ugyanis, hogy az egyed alapvető kötelessége a maga egyéni girhes boldogságát feláldozni a köz boldogulásáért, melynek boldogsága láttán az egyedre visszatükröző boldogság biztosítja az egyed boldogságát, egyszóval az adományozás öröméről van szó, miután tudvalevő, hogy adni mindenkor jobb, mint kapni.

A fehér arcú férfi lecsapta csodálkozó tekintetét, kihúzott egy asztaliókot, és Böller Géza elé tett néhány azonos ábrát.

— Tudom! — csillant fel Böller Géza szeme. — A kérdés: hány eltérés van a rajzokon, és melyek azok. Egyik legkedvesebb passzióm. De azt hiszem, félrevezetném a doktor urat, ha nem vallanám be, hogy ezeket az ábrákat valahonnan már ismerem. Ezek szerint a megoldások nyilván nem tükröznék híven...

— Köszönöm — vágta el Böller Géza hosszúnak induló mondókáját a fehér arcú férfi, és egy újabb papírlapot tett Böller Géza elé. A rajz egy asztalosműhelyt ábrázolt, pontosabban annak egyik sarkát, esztergapaddal, szerszámokkal.

— Jól nézze meg ezt a rajzot. Megnézte? Figyelje meg a részleteket... Így, köszönöm. Most elteszem, adok egy tiszta papírt, ceruzát... Nos, rajzolja le, amire emlékszik...

Böller Géza akkorát kacagott, hogy a délszaki növények vaskos levelei rezegni kezdtek.

A fehér arcú férfi elképedt.

— Most mire gondolt?

— Őszinte legyek? Az lesznek! Olyan sokat olvastam a szórákozott professzorokról. És eszembe jutott, de igazán ne tessék sértésnek venni, de eszembe jutott, hogy ezek szerint nemcsak szórákozott tanárok, de szórákozott orvosok is vannak... Már tudniillik, így, lekötött kézzel...

A fehér arcú férfi arca megvonaglott.

— Hehe — mondta... — Tényleg... Persze... Igen...

Böller Géza megmozgatta leszorított végtagjait. Egyszerre azt érezte, hogy karja elszibbadt. Ha most a kezébe adják, meg se tudja fogni a cezurát. Görcsbe rándult feje hirtelen lebukott.

— Most mire gondolt?

— Pihenni... — rebegte Böller Géza. — Pihenni szeretnék.

— Kérem. — A fehér arcú férfi felállt. — Pihenjen, kérem.

— És ez... és ez a...? — zörgette meg Böller Géza újra a zubbonyt.

— Egyelőre pihenjen, fiatalember. Meglátja, rövidesen sokkal jobban fogja érezni magát.

S a főnővér visszavezette Böller Gézát a 159-es „garzonba”, ahol is holtfáradtan végigvágódott ágyán, s nyomban el is aludt.

Arra ébredt, hogy a vállát rángatják.

A kedves konyhalány volt. Fehér köténye fölött megrakott tálcát tartott.

— Ebédelünk, fiatalember.

Böller Géza öntudatlanul is ki akarta nyújtani karját a nő, jobban mondva a tálca felé. S akkor tüzes fájdalmat érzett mellső végtagjaiban.

— Hány óra van? — kérdezte.

— Háromnegyed kettő.

— Köszönöm.

— Na, nyissuk ki a szánkat szépen...

— Köszönöm. Kérem az ápolót.

A konyhalány jelentette a Madámnak, hogy a 159-es ápoló elutasítja az ebédet, és az ápolót követeli.

— Jó nagyot aludtunk, ugye! — bukkant be a főnővér. — Bizonyára meg is éhezünk, ugye?

Böller Géza a fejét rázta, és nyöszörögve mondta:

— Kérem az ápolót...

A főnővér kifordult, perc múlva injekciós tűvel jött. Böller Géza engedelmesen tűrte a szúrást.

— Mondja, asszonyom — esett térdre —, azt az egyetlen kívánságomat nem teljesítheti, hogy ideküldi az ápolót?

— Én nem vagyok jó magának?

— Az ápolót...

— Ha ennyire szégyellős — vonta a vállát a főnővér, és arra gondolt, az a rekedtes hangú nőápoló ebben az esetben alighanem ráhibázott az igazságra; ennek a fiúnak a vonzalmaival nincs minden rendjén.

De azért küldte az ápolót.

Ottó büntudatosan osont Böller Géza szobájába.

— Öregem — mondta bizalmasan —, ha eddig kitartottál, még egy kis türelmet...

— Kérem — szólt Böller Géza megkeményített hangon. — Azonnal szabadítsa ki a karjaimat!

De az ápoló arckifejezése oly kétségbeesetté vált, hogy Böller Géza szíve megpuhult.

— Meddig játszunk még ezt?

— Nézze — rebegte az ápoló —, én már így sem tudom eléggé megköszönni... de holnap... holnapra mindent tisztázok. Így görbüljek meg.

— Azt akarja mondani... holnapig tűrjem ezt a?!...

— Nem, nem dehogyan... most csak néhány percig. Azonnal eltávozik a személyzet. Akkor rögtön megszabadítom magát. Csak egyre kérem... Ha már eddig ilyen jóságos volt velem, tegye fel nemes tetteire a koronát... Délutánra eloldozom... csak arra kérem, maradjon a szobájában, ne mutatkozzék... és...

— És?

Az ápoló tenyerével eltakarta a szemét.

— Hiába... Minden hiába... El vagyok veszve!

— Mondja csak, barátom... És?

— Nem is merem...

— De csak mondja.

— És este hétkor... ha megengedné... megint felcsatolnám az inget... holnap reggelig... csak holnap reggelig.

Lesütött szemét lassan Böller Gézára emelte. Az biztatóan visszahunyorított.

— Ha ezen múlik...

S a délutánt felszabadult tagokkal ugyan, ám önkéntes szobafogságban, cellájában töltötte. Este gyakorlott mozdulatokkal nyújtotta két karját a viaszszínű kényszerzubbonyal benyitó ápoló felé.

(Folytatjuk)